

Nr 345.

Av herr Wiklund i Stockholm m. fl., angående åtgärder för att främja tillkomsten av särskilda befattningar vid de större poliskårerna för fullgörande av uppgifter av social art.

Å s. 77 i polisinstruktionsutredningens betänkande »Polisen och allmänheten» (SOU 1947: 45) anför utredningen bl. a. följande:

»I syfte att främja samarbetet mellan polismyndigheten och socialvårdsorganen torde det förtjäna övervägas, huruvida ej till poliskårerna i de större städerna borde knytas särskilda socialvårdstjänstemän. Dylika socialkuratorer, till vilka härför lämpliga polismän synas böra utbildas, skulle även ur andra synpunkter innebära en värdefull tillgång för poliskårerna i nämnda städer. Sålunda skulle de kunna fylla betydelsefulla uppgifter vid handläggningen av de skiftande frågor av mera utpräglad social natur, som ankomma på polisen, såsom beträffande barn och ungdom som beträdas med brottslighet eller annan asocialitet, alkoholister, lösdrivare, sinnessjuka, hemlösa och andra personer som söka hjälp hos polisen, vidare fattigvårds- och barnavårdsfrågor, fall av hustrumisshandel och familjevister, m. m. Vidare skulle dessa socialvårdstjänstemän kunna tillhandagå allmänheten med råd och upplysningar i olika sociala frågor.»

Bland remissinstanser, som anslutit sig till vad utredningen sålunda anfört, återfinnes socialstyrelsen.

Otvivelaktigt föreligger ett betydande behov vid de större poliskårerna av socialt utbildade funktionärer för de speciella och viktiga arbetsuppgifter, som ligga på gränsområdet mellan socialvård i vidsträckt mening och polisverksamhet och som antydas i detta utredningens uttalande. Uppmärksamheten har på senare tid särskilt riktats på behovet av dylik personal vid ungdomliga lagöverträdarens kontakt med polisen i de större städerna och det samarbete med barna- och ungdomsvårdande myndigheter, som erfordras vid polisutredningar rörande sådana lagöverträdare. Man har härvid bl. a. hänvisat till den särskilda verksamhet bland missanpassad ungdom, som polisen bedriver på vissa håll i USA. Det blir vidare allt tydligare, att det för fullgörande i dessa städer av polisens uppgifter rörande s. k. farliga och kringflackande alkoholmissbrukare är både önskvärt och nödvändigt med psykiatriskt-socialt specialtränad personal. 1950 års riksdag förutsatte slutligen vid sitt bifall till framlagt förslag om vissa ändringar i lösdrivarlagen, att lösdrivare i fortsättningen skulle komma att lämnas en mera socialt inriktad behandling. Härför behövs uppenbarligen

personal hos de större poliskårerna, som genom specialutbildning och sitt allmänna synsätt lägger den sociala aspekten på lösdrivarproblemet och aktivt medverkar till att lösdrivarklientelet i ökad omfattning beredes den speciella social- eller sjukvård, som i varje särskilt fall kan visa sig lämplig och erforderlig.

Utom de höga siffrorna för ungdomsbrottsligheten i de större städerna lämnar följande statistik en viss belysning åt omfattningen av polisens arbete med mera »sociala» fall i en av de större städerna (Stockholm). Antalet läkarundersökningar hos polisen av personer, som förmodats vara sinnessjuka, uppgick till: 1947 — 864, 1948 — 1 086 och 1949 — 1 388. Man räknar med i medeltal tre undersökningar per dag. Själv mordens antal uppgår till i genomsnitt ett per dag. Dessa händelser måste ej sällan föranleda polisutredningar av förhållanden av mycket ömtålig art, vid vilka tillgång till psykologiskt och psykiatriskt orienterad socialarbetarpersonal vore önskvärd. Antalet diarieförda alkoholistärenden vid vederbörande rotel i stockholmspolisens kriminalavdelning uppgick till: 1947 — 1 560, 1948 — 1 710 och 1949 — 1 294 (år 1948 utgjorde av dessa ärenden dock ca 700 förpassningar till alkoholistanstalt). En av dagarna närmast före förliden julhelg sutto ej mindre än ett femtontal personer samtidigt omhändertagna såsom »farliga» alkoholister.

Sverige torde stå efter ett flertal jämförliga stater med avseende å polisens utrustning med specialpersonal för socialt betonade arbetsuppgifter. Polisinstruktionsutredningens ovan återgivna uttalande har därvidlag hittills icke åstadkommit någon förändring, vilket bl. a. torde sammanhånga med att utredningen på denna punkt ej närmare preciserat sitt förslag.

På nu anförda skäl synas åtgärder från statsmakternas sida böra vidtagas för att främja anställandet av behövt antal socialt utbildade befattningshavare för här ifrågavarande uppgifter vid poliskårerna i de större städerna. Det får här givetvis icke bli fråga om att i någon mån ersätta barna- och ungdomsvården eller socialvården i dess övriga förgreningar utan endast att på ett effektivare och lämpligare sätt fullgöra polisens skyldigheter av mera social art samt uppehålla och utveckla samarbetet med socialvårdsorganen.

De avsedda åtgärderna synas i första hand böra inriktas på utredning av denna fråga i skilda avseenden. Polisverksamheten är för närvarande ur kostnadssynpunkt en kommunal angelägenhet, ehuru statsbidrag för denna verksamhet i viss omfattning utgår. Frågan om polisens status i nu berörda avseende är föremål för övervägande av 1948 års polisutredning. Enligt vad som inhämtats synas dock ovan upptagna spörsmål icke ha sysselsatt denna utredning. Speciella skäl tala för att avlöningen av befattningshavare hos polisen i de större städerna för »social» verksamhet helt eller delvis bör bekostas av statsverket. Det klientel, som här kommer i fråga, består nämligen i mycket stor utsträckning av från landsbygden inflyttade

eller personer, som endast tillfälligt besöka dessa städer. För de ovan nämnda kategorierna alkoholmissbrukare svarar vidare staten för kostnaderna för vård å alkoholistanstalt, om sådan erfordras (s. k. statsalkoholister). Kostnaderna för polisens befattning med dessa personer synas därför i de städer, där frekvensen av dylika fall är betydande, böra bäras av staten. Den »sociala» polisens löneställning måste vidare närmare övervägas. Ett annat spörsmål, som behöver utredas, är om, såsom polisinstruktionsutredningen synes mena, lämpliga polismän eller polissystrar böra utbildas för polisens sociala arbetsuppgifter eller om man till de poliskårer, som här avses, bör knyta socialarbetare efter att dessa meddelats viss polisutbildning. Det senare alternativet synes av flera skäl vara att föredraga. Även frågan om dessa befattningshavare skola ha polismans befogenhet kan förtjäna närmare övervägande. Slutligen synes arten av de initiativ länsstyrelserna kunna och böra taga i denna fråga behöva utredas.

Under hänvisning till vad sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville begära utredning rörande åtgärder för att främja tillkomsten av särskilda befattningar vid de större poliskårerna för fullgörande av de uppgifter av »social» art, som ankomma på polisen, samt rörande riktlinjerna för dessa befattningshavares verksamhet.

Stockholm den 25 januari 1951.

Daniel Wiklund
i Stockholm.

Sven Gustafson
i Göteborg.

Margit Vinge.

Brita Elmén.

Folke Nihlfors.

Joh. W. Johnsson
i Stockholm.